

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

18. prosince 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Listina základních práv Evropské unie — Článek 19 odstavec 2 a článek 47 — Směrnice 2004/83/ES — Minimální normy týkající se podmínek přiznávání postavení uprchlíka nebo statusu podpůrné ochrany — Osoba, jež má nárok na podpůrnou ochranu — Článek 15 písmeno b) — Mučení či nelidské zacházení nebo trest vůči žadateli v zemi původu — Článek 3 — Příznivější normy — Vážně nemocný žadatel — Neexistence odpovídající léčby v zemi původu — Směrnice 2008/115/ES — Navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí — Článek 13 — Opravné prostředky s odkladným účinkem — Článek 14 — Záruky pro případ neukončeného návratu — Základní potřeby“

Ve věci C-562/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím cour du travail de Brusel (Belgie) ze dne 25. října 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 31. října 2013, v řízení

Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve

proti

Mousovi Abdidovi,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, místopředseda, M. Ilešič, L. Bay Larsen (zpravodaj), T. von Danwitz, J.-C. Bonichot a K. Jürimäe, předsedové senátů, A. Rosas, E. Juhász, A. Arabadžev, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger a A. Prechal, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: V. Tourrès, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 24. června 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve V. Vander Geetenem, avocat,
- za M. Abdidu O. Steinem, avocat,
- za belgickou vládu C. Pochet a T. Maternem, jako zmocněnci, ve spolupráci s J.-J. Masquelinem, D. Matrayem, J. Matrayem, C. Pirontem a N. Schyntsem, avocats,

* Jednací jazyk: francouzština.

— za francouzskou vládu F.-X. Bréchotem a D. Colasem, jako zmocněnci,
— za vládu Spojeného království C. Bannerem, barrister,
— za Evropskou komisi M. Condou-Durande a R. Troostersem jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 4. září 2014,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl (Úř. věst. L 31, s. 18), směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby [aby mohli být uznáni za uprchlíka nebo osobu], která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (Úř. věst. L 304, s. 12; Zvl. vyd. 19/007, s. 96), směrnice Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka (Úř. věst. L 326, s. 13, a oprava v Úř. věst. 2006, L 236, s. 36), jakož i článků 1 až 4, čl. 19 odst. 2 a článků 20, 21 a 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve (dále jen „CPAS“) a M. Abdidou, nigerijským státním příslušníkem, týkajícímu se rozhodnutí tohoto orgánu odejmout mu sociální podporu.

Právní rámec

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

- 3 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsaná dne 4. listopadu 1950 v Římě (dále jen „EÚLP“), v článku 3, nadepsaném „Zákaz mučení“, stanoví:

„Nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

- 4 Článek 13 této úmluvy zní následovně:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

Unijní právo

Směrnice 2003/9

- 5 Článek 3 směrnice 2003/9, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na všechny státní příslušníky třetích zemí a osoby bez státní příslušnosti, které na hranici nebo na území členského státu podají žádost o azyl, po dobu, po kterou jsou oprávněni zůstat na území členského státu jako žadatelé o azyl [...]

[...]

4. Členské státy mohou rozhodnout o použití této směrnice i v souvislosti s postupy rozhodování o žádostech o jiné formy ochrany státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti, než jaké vyplývají z Ženevské úmluvy (o právním postavení uprchlíků podepsané v Ženevě dne 28. července 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, roč. 189, s. 150, č. 2545 (1954)]), nejsou-li považováni za uprchlíky.“

Směrnice 2004/83

- 6 Článek 1 směrnice 2004/83, nadepsaný „Předmět a oblast působnosti“, zní takto:

„Účelem této směrnice je stanovit minimální normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a obsah poskytnuté ochrany.“

- 7 Článek 2 písm. c), e) a g) této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

c) ‚uprchlíkem‘ státní příslušník třetí země, který se v důsledku oprávněných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů nachází mimo zemi své státní příslušnosti a je neschopen přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu dotyčné země [...]

[...]

e) ‚osobou, která má nárok na podpůrnou ochranu‘, státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, která nespĺňuje podmínky pro uznání za uprchlíka, ale u které existují závažné důvody se domnívat, že pokud by se vrátila do země svého původu, nebo v případě osoby bez státní příslušnosti do země svého dosavadního pobytu, byla by vystavena reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu uvedenou v článku 15, [...] přičemž tato osoba nemůže nebo vzhledem ke shora uvedené hrozbě nechce přijmout ochranu dotyčné země;

[...]

g) ‚žádostí o mezinárodní ochranu‘ žádost o ochranu členským státem podaná státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti, u níž lze předpokládat, že žadatel usiluje o získání postavení uprchlíka nebo statusu podpůrné ochrany, a ve které nežadá výslovně o jinou formu ochrany, jež nespĺadá do oblasti působnosti této směrnice a o níž lze požádat samostatně“.

8 Článek 3 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy mohou zavést nebo zachovávat příznivější normy pro určování osob splňujících podmínky pro získání postavení uprchlíka nebo osob, které mají nárok na podpůrnou ochranu, a pro určování obsahu mezinárodní ochrany, jsou-li slučitelné s touto směrnicí.“

9 Článek 15 směrnice 2004/83 v hlavě V nadepsané „Podmínky pro získání nároku na podpůrnou ochranu“ pod nadpisem „Vážná újma“ stanoví:

„Vážnou újmu se rozumí

- a) uložení nebo vykonání trestu smrti nebo
- b) mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest vůči žadateli v zemi původu nebo
- c) vážné a individuální ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.“

Směrnice 2005/85

10 Článek 3 směrnice 2005/85, nadepsaný „Oblast působnosti“, zní:

„1. Tato směrnice se vztahuje na všechny žádosti o azyl podané na území členského státu, včetně hranic nebo tranzitních prostor, a na odnětí postavení uprchlíka.

[...]

3. Pokud členské státy použijí nebo zavedou řízení, v rámci kterého se žádosti o azyl posuzují jako žádosti na základě Ženevské úmluvy [(o právním postavení uprchlíků podepsané v Ženevě dne 28. července 1951], a zároveň jako žádosti o poskytnutí jiného druhu mezinárodní ochrany podané za okolností uvedených v článku 15 směrnice 2004/83/ES, použijí tuto směrnici během celého řízení.

4. Členské státy mohou dále rozhodnout, že se tato směrnice použije při rozhodování o žádostech o jakýkoliv druh mezinárodní ochrany.“

Směrnice 2008/115/ES

11 Body 2 a 12 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (Úř. věst. L 348, s. 98) zní:

„(2) Evropská rada na zasedání v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004 vyzvala k vypracování účinné politiky pro vyhošťování a dobrovolný návrat založené na společných normách pro navrácení osob humánním způsobem a při plném respektování jejich lidských práv a důstojnosti.

[...]

(12) Řešena by měla být situace neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, kteří zatím nemohou být vyhoštěni. Jejich základní podmínky živobytí by měly být vymezeny v souladu s vnitrostátními právními předpisy. [...]"

12 Článek 3 bod 4 této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

4) „rozhodnutím o navrácení“ správní nebo soudní rozhodnutí nebo akt, kterým se rozhoduje nebo prohlašuje, že pobyt státního příslušníka třetí země je neoprávněný, a kterým se ukládá nebo prohlašuje povinnost návratu“

13 Článek 5 uvedené směrnice zní:

Při provádění této směrnice členské státy náležitě zohlední

[...]

c) zdravotní stav dotčeného státního příslušníka třetí země ,
a dodržují zásadu nenavrácení.“

14 Článek 9 směrnice 2008/115, nadepsaný „Odklad vyhoštění“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy vyhoštění odloží,

a) pokud by jím byla porušena zásada nenavrácení nebo
b) dokud se uplatňuje odkladný účinek v souladu s čl. 13 odst. 2.“

15 Článek 12 uvedené směrnice v odstavci 1 stanoví:

„Rozhodnutí o navrácení, a pokud jsou vydávána, rozhodnutí o zákazu vstupu a rozhodnutí o vyhoštění se vydávají v písemné podobě a uvádějí se v nich věcné i právní důvody a informace o dostupných prostředcích právní nápravy.

[...]“

16 Článek 13 téže směrnice v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Dotčený státní příslušník třetí země musí mít možnost využít účinný prostředek právní nápravy ve formě odvolání proti rozhodnutí týkajícímu se navrácení uvedenému v čl. 12 odst. 1 nebo návrhu na jeho přezkum příslušným soudním nebo správním orgánem nebo příslušným subjektem, jehož členové jsou nestranní a jejichž nezávislost je zaručena.

2. Orgán nebo subjekt uvedený v odstavci 1 musí mít pravomoc přezkoumávat rozhodnutí týkající se navrácení a uvedená v čl. 12 odst. 1, včetně možnosti dočasně pozastavit jejich výkon, jestliže nelze dočasné pozastavení uplatnit již podle vnitrostátních právních předpisů.“

17 Článek 14 směrnice 2008/115 v odstavci 1 uvádí:

„Členské státy zajistí, s výjimkou situace, na kterou se vztahují články 16 a 17, co největší zohlednění níže uvedených zásad ve vztahu ke státním příslušníkům třetích zemí během lhůty pro dobrovolné opuštění území stanovené v souladu s článkem 7 a během doby, kdy bylo uskutečnění vyhoštění odloženo v souladu s článkem 9:

[...]

b) poskytování neodkladné zdravotní péče a základní léčby;

[...]“

Belgická právní úprava

18 Článek 9b zákona ze dne 15. prosince 1980 zákona ze dne 15. prosince 1980 o vstupu cizinců na státní území, o jejich pobytu a usazování se na státním území a o jejich vyhošťování ve znění použitelném ve věci v původním řízení (dále jen „zákon ze dne 15. prosince 1980“), v odstavci 1 stanoví:

„Cizinec pobývající v Belgii, který prokáže svou totožnost v souladu s odstavcem 2 a který trpí takovým onemocněním, jež představuje reálnou hrozbu pro jeho život nebo fyzickou integritu nebo reálnou hrozbu nelidského či ponižujícího zacházení, jestliže v zemi jeho původu nebo v zemi jeho pobytu neexistuje žádná odpovídající léčba, je oprávněn podat žádost o povolení k pobytu v [Belgickém k]rálovství, a to ministroví nebo jím pověřené osobě.“

19 Článek 48/4 zákona ze dne 15. prosince 1980 zní takto:

„§ 1. Status podpůrné ochrany se přizná cizinci, který nemůže být považován za uprchlíka, na kterého se nevztahuje článek 9b a u kterého existují závažné důvody k přesvědčení, že pokud by se vrátil do země původu nebo v případě osoby bez státní příslušnosti do země dosavadního obvyklého pobytu, byl by vystaven reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu uvedenou v odstavci 2, a který nemůže nebo vzhledem ke shora uvedené hrozbě nechce přijmout ochranu dotyčné země, a to pouze pokud se na něj nevztahují výluky stanovené v článku 55/4.

§ 2. Vážnou újmou se rozumí:

a) uložení nebo vykonání trestu smrti nebo

b) mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest namířené proti žadateli v zemi původu nebo

c) vážné a individuální ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.“

20 Články 39/82, 39/84 a 39/85 zákona ze dne 15. prosince 1980 upravují jednotlivé postupy pro odklad vykonatelnosti správních rozhodnutí o pobytu a vyhoštění cizinců.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

21 Dne 15. dubna 2009 podal M. Abdida na základě článku 9b zákona ze dne 15. prosince 1980 žádost o povolení k pobytu ze zdravotních důvodů s odůvodněním, že trpí zvláště závažným onemocněním.

- 22 Tato žádost byla dne 4. prosince 2009 uznána za přípustnou a M. Abdidovi tím vznikl nárok na sociální podporu vyplácenou CPAS (středisko státní sociální pomoci).
- 23 Rozhodnutím ze dne 6. června 2011 však byla žádost M. Abdidy o povolení k pobytu zamítnuta z důvodu, že zdravotní infrastruktura v zemi původu žadatele umožňuje péči o osoby s jeho druhem onemocnění. Toto rozhodnutí včetně příkazu k opuštění území bylo M. Abdidovi oznámeno dne 29. června 2011.
- 24 Dne 7. července 2011 M. Abdida podal proti rozhodnutí o nevydání povolení k pobytu žalobu ke conseil du contentieux des étrangers (soudní orgán pověřený řešením sporné cizinecké agendy).
- 25 Dne 13. července 2011 rozhodlo CPAS o odejmutí sociální podpory M. Abdidovi a nepřiznalo mu poskytování naléhavé lékařské péče. CPAS toto rozhodnutí dne 27. července 2011 přezkoumalo a nárok na naléhavou lékařskou péči jmenovanému přiznalo.
- 26 Dne 5. srpna 2011 podal M. Abdida proti rozhodnutí CPAS, kterým mu byla odejmuta sociální podpora, žalobu k tribunal du travail de Nivelles.
- 27 Rozsudkem ze dne 9. září 2011 tento soud žalobě vyhověl a uložil CPAS, aby vyplatil M. Abdidovi sociální podporu ve výši základního příjmu garantovaného samostatně žijící osobě s tím, že právo na sociální podporu je nezbytnou podmínkou uplatnění práva na účinnou právní ochranu a že sociální podpora, na niž má M. Abdida nárok, musí být poskytována do doby, než bude rozhodnuto o žalobě, kterou podal proti rozhodnutí, jímž byla zamítnuta jeho žádost o povolení k pobytu.
- 28 Dne 7. října 2011 podal CPAS proti tomuto rozsudku odvolání ke cour du travail de Bruxelles (pracovní soud v Bruselu).
- 29 Tento soud konstatuje, že na základě příslušné vnitrostátní právní úpravy nemá M. Abdida možnost podat opravný prostředek s odkladným účinkem na vykonatelnost rozhodnutí, kterým mu nebyl povolen pobyt, a po dobu do vydání rozhodnutí o tomto opravném prostředku nemá kromě nároku na nezbytnou lékařskou péči nárok na jinou sociální podporu.
- 30 Za těchto podmínek se cour du travail de Bruxelles rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být směrnice [2004/83, 2005/85 a 2003/9] vykládány tak, že ukládají členskému státu, který stanoví, že cizinec, který ‚trpí takovým onemocněním, jež představuje reálnou hrozbu pro jeho život nebo fyzickou integritu nebo reálnou hrozbu nelidského či ponižujícího zacházení, jestliže v zemi jeho původu neexistuje odpovídající léčba‘, má právo na podpůrnou ochranu ve smyslu čl. 15 písm. b),] směrnice [2004/83], aby
- zakotvil možnost podat opravný prostředek s odkladným účinkem proti správnímu rozhodnutí, jímž nebylo přiznáno právo pobytu či podpůrná ochrana a byl vydán příkaz k opuštění území,
 - zabezpečil v rámci svého systému sociální pomoci nebo přijímacího systému i jiné základní potřeby navrhovatele než zdravotní do doby, než bude rozhodnuto o opravném prostředku podaném proti tomuto správnímu rozhodnutí?
- 2) Je-li odpověď záporná, ukládá Listina [...] a konkrétně její články 1 až 3 [...], její článek 4 [...], její čl. 19 odst. 2 [...], její články 20 a 21 [...] nebo její článek 47 [...] členskému státu povinnost zakotvit v rámci provádění směrnic [2004/83, 2005/85 a 2003/9] možnost podat opravný prostředek s odkladným účinkem a povinnost zabezpečit základní potřeby [uvedené v první otázce]?”

K předběžným otázkám

- 31 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být směrnice 2003/9, 2004/83 a 2005/85 – popřípadě ve spojení s články 1 až 4, čl. 19 odst. 2, články 20, 21 a 47 Listiny – vykládány v tom smyslu, že členský stát, jehož příslušné orgány přijaly rozhodnutí, kterým zamítly žádost státního příslušníka třetí země o povolení k pobytu v tomto členském státě na základě takových vnitrostátních právních předpisů, jako jsou předpisy dotčené ve věci v původním řízení, které v uvedeném členském státě povolují pobyt cizinci s onemocněním, jež představuje reálnou hrozbu pro jeho život nebo fyzickou integritu nebo reálnou hrozbu nelidského či ponižujícího zacházení v případě, že v zemi jeho původu nebo ve třetí zemi, kde pobýval předtím, neexistuje odpovídající léčba, a uložily uvedenému státnímu příslušníkovi třetí země povinnost opustit území tohoto členského státu, musí upravit možnost podat proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek s odkladným účinkem a zabezpečit základní potřeby onoho státního příslušníka třetí země do doby, než bude rozhodnuto o opravném prostředku podaném proti uvedenému rozhodnutí.
- 32 Úvodem je třeba konstatovat, že podle předkládacího rozhodnutí je základem pro tyto otázky teze, že žádosti podávané podle vnitrostátních právních předpisů dotčených ve věci v původním řízení jsou žádostmi o mezinárodní ochranu ve smyslu směrnice 2004/83, a že se tedy na ně vztahuje tato směrnice.
- 33 Jak přitom vyplývá z bodů 27, 41, 45 a 46 rozsudku M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:XXXX), článek 2 písm. c) a e) a články 3 a 15 směrnice 2004/83 musí být vykládány v tom smyslu, že žádosti předložené podle těchto vnitrostátních právních předpisů nejsou žádostmi o mezinárodní ochranu ve smyslu článku 2 písm. g) této směrnice. To znamená, že situace státního příslušníka třetí země, který takovou žádost podal, nespadá do rozsahu působnosti uvedené směrnice vymezenému v článku 1 této směrnice.
- 34 Pokud jde o směrnici 2005/85, podle jejího článku 3 se tato směrnice uplatní na žádosti o azyl, ale rovněž na žádosti o přiznání podpůrné ochrany, pokud členský stát zavede jednotné řízení, v rámci něhož žádost posuzuje z hlediska obou forem mezinárodní ochrany (rozsudky M., C-277/11, EU:C:2012:744, bod 79, a N., C-604/12, EU:C:2014:302, bod 39), a členské státy se podle uvedeného článku mohou rozhodnout, že ji budou uplatňovat i na jiné formy mezinárodní ochrany.
- 35 Je nesporné, že žádosti podané na základě vnitrostátních právních předpisů dotčených ve věci v původním řízení nejsou žádostmi o mezinárodní ochranu.
- 36 Na takovou situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, se nepoužije ani směrnice 2003/9, neboť čl. 3 odst. 1 a 4 této směrnice omezuje její působnost na žádosti o azyl s tím, že členské státy mohou rozhodnout o použití této směrnice i na žádosti o jiné formy ochrany, přičemž ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, nevyplývá, že by se Belgické království rozhodlo uplatňovat uvedenou směrnici na žádosti podané na základě vnitrostátních právních předpisů dotčených ve věci v původním řízení.
- 37 K tomu je třeba dodat, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. I když tedy předkládající soud po formální stránce odkázal pouze na směrnice 2003/9, 2004/83 a 2005/85, nebrání taková skutečnost Soudnímu dvoru, aby předkládajícímu soudu poskytl všechny prvky výkladu unijního práva, které mohou být užitečné pro rozhodnutí ve věci, která mu byla předložena, bez ohledu na to, zda je tento soud ve svých otázkách zmínil. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména pak z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky uvedeného práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit (v tomto smyslu viz rozsudky Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, body 39 a 40, jakož i Hadj Ahmed, C-45/12, EU:C:2013:390, bod 42).

- 38 Otázky předkládajícího soudu se v projednávaném případě týkají znaků opravného prostředku, který lze podat proti rozhodnutí, jímž bylo M. Abdidovi nařízeno opustit belgické území z důvodu, že v Belgii pobývá nelegálně, jakož i záruk, které musí být M. Abdidovi poskytnuty do doby, než bude rozhodnuto o opravném prostředku, který proti tomuto rozhodnutí podal.
- 39 Je nesporné, že uvedené rozhodnutí je správním aktem, jímž se určuje, že státní příslušník třetí země pobývá na území nelegálně, a ukládá se jím povinnost opustit území. Musí tedy být kvalifikováno jako „rozhodnutí o navrácení“ ve smyslu článku 3 bodu 4 směrnice 2008/115.
- 40 Tato směrnice přitom v člancích 13 a 14 stanoví pravidla pro opravné prostředky proti rozhodnutím o navrácení a pro záruky poskytované státním příslušníkům třetí země, vůči nimž bylo takové rozhodnutí vydáno a kteří čekají na vyhoštění.
- 41 Je proto třeba určit, zda musí být uvedené články vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které nepřiznávají takovému opravnému prostředku podanému proti rozhodnutí o navrácení, jako je opravný prostředek dotčený ve věci v původním řízení, odkladný účinek a neupravují zabezpečování základních potřeb dotčeného státního příslušníka třetí země do doby, než bude rozhodnuto o opravném prostředku podaném proti takovému rozhodnutí.
- 42 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že ustanovení směrnice 2008/115 musí být vykládána, jak připomíná bod 2 odůvodnění, při plném respektování lidských práv a důstojnosti dotčených osob.
- 43 Co se zaprvé týče znaků opravného prostředku, který musí být možné podat proti takovému rozhodnutí o navrácení, jako je rozhodnutí dotčené ve věci v původním řízení, z čl. 13 odst. 1 směrnice 2008/115 ve spojení s jejím čl. 12 odst. 1 vyplývá, že státní příslušník třetí země musí mít možnost využít účinný prostředek právní nápravy proti rozhodnutí o navrácení přijatému vůči jeho osobě.
- 44 Článek 13 odst. 2 této směrnice pak stanoví, že orgán nebo subjekt, který má pravomoc rozhodovat o tomto opravném prostředku, může dočasně odložit výkon napadeného rozhodnutí o navrácení, jestliže nelze dočasné pozastavení uplatnit již podle vnitrostátních právních předpisů. Z toho vyplývá, že podle uvedené směrnice nemusí mít opravný prostředek ve smyslu jejího čl. 13 odst. 1 nutně odkladný účinek.
- 45 Znaky tohoto opravného prostředku však musí být definovány v souladu s článkem 47 Listiny, který je potvrzením zásady účinné soudní ochrany (v tomto smyslu viz rozsudky Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, bod 37, a Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, bod 59) a podle něhož má každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné soudní prostředky nápravy.
- 46 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 19 odst. 2 Listiny mimo jiné upřesňuje, že nikdo nesmí být vyhoštěn do státu, v němž mu hrozí vážné nebezpečí, že by mohl být vystaven nelidskému či ponižujícímu zacházení.
- 47 Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, kterou je třeba na základě čl. 52 odst. 3 Listiny zohlednit pro účely výkladu čl. 19 odst. 2 této Listiny, se sice cizí státní příslušníci, vůči nimž bylo vydáno rozhodnutí o jejich vyhoštění, nemohou v zásadě domáhat práva zůstat na území státu, aby zde nadále čerpali podporu a zdravotní, sociální či jiné služby poskytované tímto státem, avšak rozhodnutí o vyhoštění cizince s vážným fyzickým či duševním onemocněním do země, kde je léčba tohoto onemocnění méně kvalitní než léčba v uvedeném státě, může ve zcela výjimečných případech, kdy proti tomuto vyhoštění svědčí naléhavé humanitární důvody, vyvolat otázky z hlediska článku 3 EULP (viz zejména rozsudek ESLP ze dne 27. května 2008, N. v. Spojené království, bod 42).

- 48 Ve zcela výjimečných případech, kdy by vyhoštění vážně nemocného státního příslušníka třetí země do země, kde neexistuje odpovídající léčba, bylo v rozporu se zásadou nenavrácení, tedy členské státy nemohou podle článku 5 směrnice 2008/115 vykládaného ve světle čl. 19 odst. 2 Listiny k takovému vyhoštění přikročit.
- 49 Výkon rozhodnutí o navrácení, kterým je vyhošťován vážně nemocný státní příslušník třetí země do země, v níž neexistuje odpovídající léčba, by proto mohl být v určitých případech v rozporu s článkem 5 směrnice 2008/115.
- 50 Pro tyto zcela výjimečné případy je typická závažnost a nenapravitelnost újmy, k níž by došlo vyhoštěním státního příslušníka třetí země do země, kde hrozí vážné nebezpečí, že bude vystaven nelidskému a ponižujícímu zacházení. Aby byla zaručena účinnost opravného prostředku proti rozhodnutí o navrácení, jehož výkon může dotčeného státního příslušníka třetí země vystavit vážnému riziku, že se jeho zdravotní stav závažným a nezvratným způsobem zhorší, musí mít státní příslušník třetí země za těchto podmínek k dispozici opravný prostředek s odkladným účinkem, aby bylo zaručeno, že k výkonu rozhodnutí o navrácení nedojde před tím, než bude příslušný orgán moci posoudit tvrzení dotčené osoby ohledně porušení článku 5 směrnice 2008/115 vykládaného ve světle čl. 19 odst. 2 Listiny.
- 51 Tento výklad podporují i vysvětlení k článku 47 Listiny, podle nichž první pododstavec tohoto článku vychází z článku 13 EÚLP (rozsudek Réexamen Arango Jaramillo a další v. EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, bod 42).
- 52 Evropský soud pro lidská práva totiž rozhodl, že právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 EÚLP bude v situaci, kdy se stát, rozhodne vyhostit cizince do země, ve vztahu k níž panují závažné důvody se domnívat, že by zde byl vystaven skutečnému riziku zacházení odporujícímu článku 3 EÚLP, účinný pouze pokud budou moci dotčené osoby podat opravný prostředek s automatickým odkladným účinkem na vykonatelnost opatření umožňující jejich navrácení (viz zejména rozsudky ESLP Gebremedhin v. Francie ze dne 26. dubna 2007, bod 67, jakož i Hirsi Jamaa a další v. Itálie ze dne 23. února 2012, bod 200).
- 53 Z výše uvedeného vyplývá, že články 5 a 13 směrnice 2008/115 vykládané ve světle čl. 19 odst. 2 a článku 47 Listiny musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které nezakotvují možnost podat opravný prostředek s odkladným účinkem proti rozhodnutí o navrácení, jehož výkon by mohl dotčeného státního příslušníka třetí země vystavit vážnému riziku, že se jeho zdravotní stav závažným a nezvratným způsobem zhorší.
- 54 Pokud jde zadruhé o zabezpečování základních potřeb státního příslušníka třetí země v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, z bodu 12 odůvodnění směrnice 2008/115 vyplývá, že základní potřeby neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetí země, kteří zatím nemohou být vyhoštěni, by měly být vymezeny v souladu s vnitrostátními právními předpisy, což však nemění nic na tom, že tyto předpisy musí respektovat povinnosti uložené touto směrnicí.
- 55 Článek 14 uvedené směrnice přitom stanoví určité záruky pro období předcházející vyhoštění, a zejména během doby, kdy bylo uskutečnění vyhoštění odloženo v souladu s článkem 9 téže směrnice.
- 56 Podle čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2008/115 členské státy vyhoštění odloží, dokud se uplatňuje odkladný účinek v souladu s čl. 13 odst. 2 této směrnice.

- 57 Z obecné systematiky směrnice 2008/115, již je třeba brát v úvahu při výkladu ustanovení této směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek Abdullahi, C-394/12, EU:C:2013:813, bod 51), přitom vyplývá, že se čl. 9 odst. 1 písm. b) této směrnice musí vztahovat na všechny situace, v nichž má členský stát povinnost odložit výkon rozhodnutí o navrácení poté, co byl proti tomuto rozhodnutí podán opravný prostředek.
- 58 Z výše uvedeného vyplývá, že v době předcházející vyhoštění mají členské státy povinnost poskytnout vážně nemocnému státnímu příslušníkovi třetí země, který podal opravný prostředek proti rozhodnutí o navrácení, jehož výkon ho může vystavit vážnému riziku, že se jeho zdravotní stav závažným a nevratným způsobem zhorší, záruky zakotvené v článku 14 směrnice 2008/115.
- 59 V takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, musí konkrétně dotčený členský stát zabezpečit na základě čl. 14 odst. 1 písm. b) uvedené směrnice dle možností základní potřeby vážně nemocného státního příslušníka třetí země, jestliže tato osoba nemá prostředky na to, aby své potřeby zabezpečila sama.
- 60 Poskytování neodkladné zdravotní péče a základní léčby ve smyslu čl. 14 odst. 1 písm. b) směrnice 2008/115 by totiž mohlo být v takové situaci ve skutečnosti neúčinné, pokud by současně s ním nebyly zabezpečovány i základní potřeby dotčeného státního příslušníka třetí země.
- 61 Je však třeba uvést, že formu zabezpečování těchto základních potřeb dotčeného státního příslušníka třetí země musí vymezit samy členské státy.
- 62 Z toho vyplývá, že čl. 14 odst. 1 písm. b) směrnice 2008/115 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které nestanoví, že základní potřeby vážně nemocného státního příslušníka třetí země jsou dle možností zabezpečovány, aby tak bylo zaručeno, že po dobu, během níž má dotčený členský stát povinnost odložit výkon rozhodnutí o navrácení tohoto státního příslušníka třetí země poté, co byl podán opravný prostředek proti rozhodnutí o navrácení této osoby, bude skutečně moci být poskytována neodkladná zdravotní péče a základní léčba.
- 63 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na položené otázky odpovědět tak, že články článků 5 a 13 směrnice 2008/115 vykládané ve světle čl. 19 odst. 2 a článku 47 Listiny, jakož i čl. 14 odst. 1 písm. b) této směrnice musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům:
- které v situaci, kdy může výkon rozhodnutí, jímž bylo vážně nemocnému státnímu příslušníkovi třetí země nařízeno, aby opustil území členského státu, vystavit tohoto státního příslušníka třetí země vážnému riziku, že se jeho zdravotní stav závažným a nevratným způsobem zhorší, nepřiznávají odkladné účinky opravnému prostředku podanému proti uvedenému rozhodnutí, a
 - které nestanoví, že základní potřeby vážně nemocného státního příslušníka třetí země jsou dle možností zabezpečovány, aby bylo zaručeno, že po dobu, během níž má dotčený členský stát povinnost odložit výkon rozhodnutí o navrácení tohoto státního příslušníka třetí země poté, co byl podán opravný prostředek proti rozhodnutí o navrácení této osoby, bude skutečně moci být poskytována neodkladná zdravotní péče a základní léčba.

K nákladům řízení

- 64 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Články 5 a 13 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí vykládané ve světle čl. 19 odst. 2 a článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, jakož i čl. 14 odst. 1 písm. b) této směrnice musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům:

- které v situaci, kdy může výkon rozhodnutí, jímž bylo vážně nemocnému státnímu příslušníkovi třetí země nařízeno, aby opustil území členského státu, vystavit tohoto státního příslušníka třetí země vážnému riziku, že se jeho zdravotní stav závažným a nevratným způsobem zhorší, nepřiznávají odkladné účinky opravnému prostředku podanému proti uvedenému rozhodnutí, a
- které nestanoví, že základní potřeby vážně nemocného státního příslušníka třetí země jsou dle možností zabezpečovány, aby bylo zaručeno, že po dobu, během níž má dotyčný členský stát povinnost odložit výkon rozhodnutí o navracení tohoto státního příslušníka třetí země poté, co byl podán opravný prostředek proti rozhodnutí o navracení této osoby, bude skutečně moci být poskytována neodkladná zdravotní péče a základní léčba.

Podpisy.